

Feridun Yenisey / Ulrich Sieber (eds.)

Criminal Law in the Global Risk Society

Risk Altındaki Global Dünya Toplumu ve Ceza Hukuku

II

**Series of the
Max Planck Institute for Foreign and International
Criminal Law and Bahçeşehir University
Joint Research Group**

Edited by
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber and Prof. Dr. Feridun Yenisey

Volume T 1

**Max Planck Institute for Foreign and International
Criminal Law and Bahçeşehir University
Joint Research Group Yayınları**

Yayımlayanlar
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber ve Prof. Dr. Feridun Yenisey

Kitap No. T 1

MAX-PLANCK-GESellschaft

Risk Altındaki Global Dünya Toplumunu ve Ceza Hukuku

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Hans-Heinrich Jescheck
Onuruna 27-29 Eylül 2009 Tarihlerinde
İstanbul'da Düzenlenen
Uluslararası Kolokyumun Kitabı

Criminal Law in the Global Risk Society

German-Turkish Colloquium in Honour of
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Hans-Heinrich Jescheck
Istanbul, 27–29 September 2009

Feridun Yenisey • Ulrich Sieber (eds.)

BAHÇEŞEHİR
ÜNİVERSİTESİ

Feridun Yenisey / Ulrich Sieber (eds.)
Criminal Law in the Global Risk Society
Risk Altındaki Global Dünya Toplumu ve Ceza Hukuku

Genel Müdür: Hande ALPAY

Yayın Yeri: Uğur Eğitim Pazarlama ve Yayıncılık A.Ş.
İncirli cad. No: 99
Bakırköy 34147 İstanbul
Tel: 0212 660 58 41 Faks: 0212 660 58 42
www.uguryayincilik.com.tr
email: info@uguryayincilik.com.tr

Basım Yeri: Kahraman Neşriyat Ofset San. Tic. Ltd. Şti.

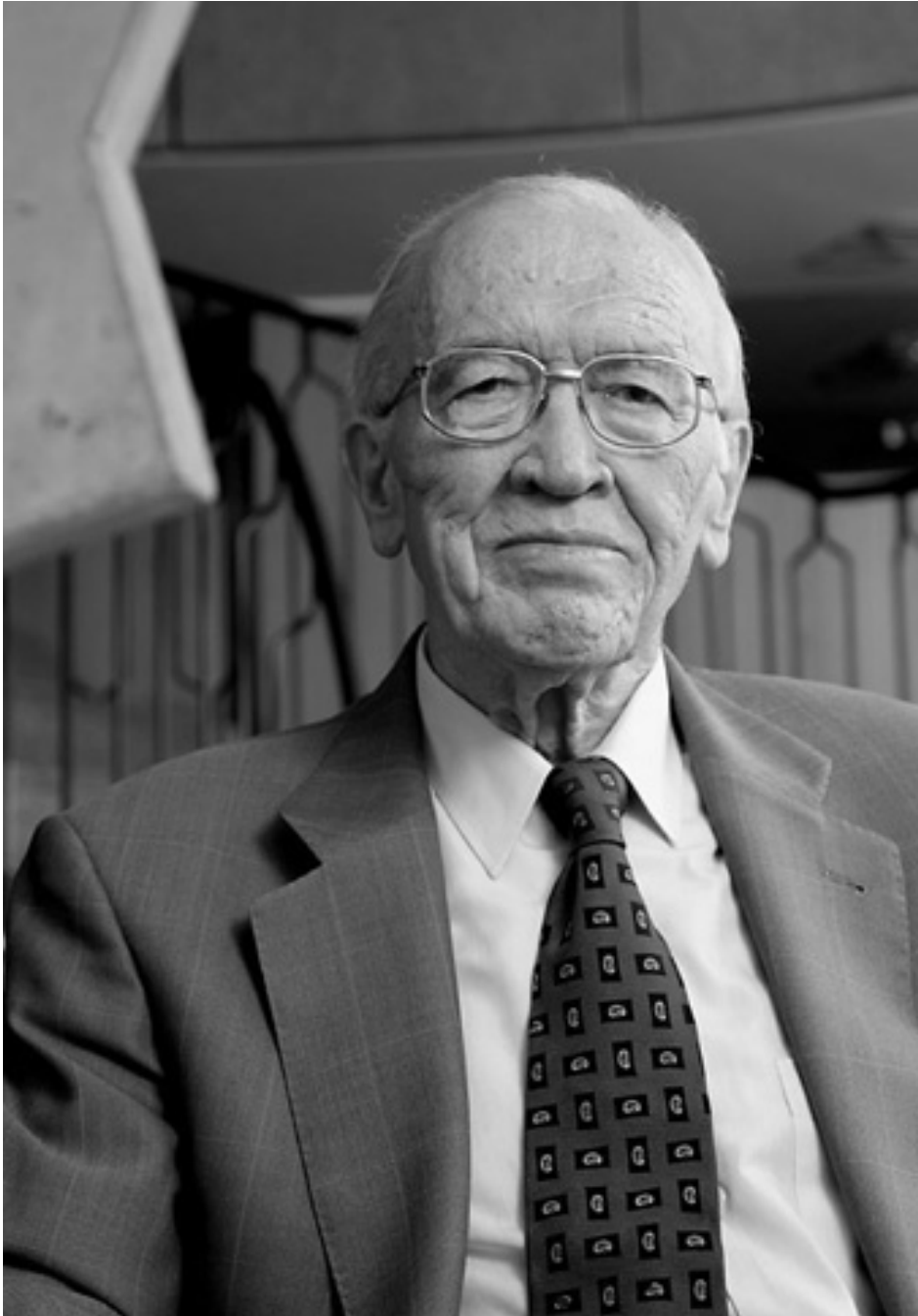
Basım Tarihi: Ocak / 2011

ISBN Numarası: 978-605-5461-01-0

Bu eserin bütün hakları Uğur Eğitim Pazarlama ve Yayıncılık A.Ş.'ye ait olup; film, fotokopi veya başka bir yolla çoğaltılamaz, dipnot vermeden alıntı yapılamaz.

Hans-Heinrich Jescheck Anısına
Zum Gedenken an Hans-Heinrich Jescheck
In Memory of Hans-Heinrich Jescheck

Hans-Heinrich Jescheck

İÇİNDEKİLER
INHALTSVERZEICHNIS
CONTENTS

Prof. Dr. Feridun Yenisey / Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber	
Sunuş	XIII
Vorwort	XVII
Preface	XXI

PROFESÖR JESCHECK ANISINA YAZILAR

NACHRUFEN FÜR PROFESSOR JESCHECK

IN MEMORY OF PROFESSOR JESCHECK

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber (Türkçe)	3
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber (Deutsch)	6
Prof. Dr. Feridun Yenisey	9
Prof. Dr. Adem Sözüer	10
Prof. Dr. Ahmet Mumcu	11
Prof. Dr. Doğan Soyaslan	15
Prof. Dr. Erdener Yurtcan	17
Prof. Dr. Durmuş Tezcan	19

**MUKAYESELİ HUKUK VE ULUSLARARASI CEZA HUKUKU
ALANINDA HANS-HEINRICH JESCHECK ÖDÜLÜ**

**VERLEIHUNG DES HANS-HEINRICH-JESCHECK-PREISES FÜR
STRAFRECHTSVERGLEICHUNG UND INTERNATIONALES
STRAFRECHT**

**AWARDS CEREMONY OF THE HANS-HEINRICH JESCHECK PRIZE
FOR COMPARATIVE AND INTERNATIONAL CRIMINAL LAW**

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber: Jescheck Ödülü Hakkında 18. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi'nin Açılış Törenindeki Konuşma, İstanbul, 20 Eylül 2009 (Çeviren: Ar. Gör. G. Hande Ulutürk)	25
---	----

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber: Presentation at the Opening Ceremony of the 18th International Congress of Penal Law, Istanbul, 20 September 2009	30
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Luis Arroyo Zapatero: Ödül Alana Övgü (Çeviren: Prof. Dr. Feridun Yenisey).....	37
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Luis Arroyo Zapatero: Laudatio for the Laureate	40
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Mireille Delmas-Marty'nin Cevabı (Çeviren: Dr. Sinan Altunç)	43
Acceptance Speech by the Laureate (Réponse de Mireille Delmas-Marty)	46

HANS-HEINRICH JESCHECK KOLOKYUMUNUN AÇILIŞ TÖRENİ

ERÖFFNUNG DES HANS-HEINRICH JESCHECK KOLLOQUIUMS

OPENING OF THE HANS-HEINRICH JESCHECK COLLOQUIUM

Prof. Dr. Füsün Sokullu-Akıncı	53
Prof. Dr. José Luis de la Cuesta (Türkçe)	57
Prof. Dr. José Luis de la Cuesta (English)	61
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Luis Arroyo Zapatero (Türkçe)	67
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Luis Arroyo Zapatero (Deutsch)	75
Prof. Dr. Köksal Bayraktar	85
Dr. Silvia Tellenbach: Max-Planck Enstitüsünün Türkiye ile İlişkileri	87
Dr. Silvia Tellenbach: Rückblick auf die Zusammenarbeit des Max-Planck-Instituts mit der Türkei	92

I.

AVRUPA CEZA HUKUKU

EUROPÄISCHES STRAFRECHT

EUROPEAN CRIMINAL LAW

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber: Avrupa Ceza Hukukunun Geleceği (Çeviren: Prof. Dr. Feridun Yenisey).....	99
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Sieber: The Future of European Criminal Law	172
Prof. Dr. Adem Sözüer: Prof. Dr. Hans-Heinrich Jescheck'in Türk Ceza Hukuku Reformuna Katkıları (The Contributions of Hans-Heinrich Jescheck to the Turkish Criminal Law Reform) (Turkish)	243
Kenan Özdemir: Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türkiyede Yargı Reformu (Criminal Law Reform in Turkey in the Light of the Accession Process to the European Union) (Turkish).....	271
Dr. Marianne Wade: Avrupa Savcısı – Avrupa Ceza Adaletinin Geleceği (Çeviren: Ar. Gör. G. Hande Ulutürk)	287

Dr. Marianne Wade: The European Public Prosecutor - The Future of European Criminal Justice	299
Vuslat Dirim: Yer İtibariyle Yetkili Cumhuriyet Başsavcılığı ve Soruşturma Evresinde Yetki Uyuşmazlığı (The Venue of the Office of Public Prosecution and the Problem of Conflict of Jurisdiction During the Preliminary Phase) (Turkish)	311

II.

AVRUPA'DA İNSAN HAKLARININ KORUNMASI

EUROPÄISCHER MENSCHENRECHTSSCHUTZ

EUROPEAN PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Prof. Dr. Heinz Schöch: Almanya'da Sözleşmenin 7 inci maddesi Örneğinde Geçmişe Yürüme Yasağı (Çeviren: Prof. Dr. Feridun Yenisey).....	323
Prof. Dr. Heinz Schöch: Die Europäische Menschenrechtskonvention in Deutschland am Beispiel des Rückwirkungsverbotest gemäß Art. 7 EMRK	340
Yrd. Doç. Dr. F. Pınar Ölçer: 6. Maddedeki Soruşturma Evresinde Hukuki Yardımdan Yararlanma Hakkına İlişkin Yeni Kurallar (Çeviren: Ar. Gör. G. Hande Ulutürk)	357
Ass. Prof. Dr. F. Pınar Ölçer: New Rules Regarding the Pre-Trial Right to Assistance in Art. 6 ECHR: Salduz v. Turkey and 72 Further Judgments	374
Prof. Dr. Fatih Selami Mahmutoğlu: Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması (Medical Examination of the Body of the Suspect and Taking Samples from the Body) (Turkish)	393
Doç. Dr. Hamide Zafer: Ceza Muhakemesinde Duruşmada Teşhis (Line-ups in Criminal Proceedings) (Turkish)	419

III.

TERÖRLE MÜCADELEDE "ÖNLEME YAKALAMASI"

PRÄVENTIVE FREIHEITSENTZIEHUNG BEI TERRORISMUS

PREVENTIVE DETENTION IN THE FIELD OF TERRORISM

Dr. Susanne Forster, LL.M.: Birleşik Krallıkta Terörle Mücadele – Suç Sonrası ve Önleyici Çözüm Araçları (Çeviren: Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız)	433
Dr. Susanne Forster, LL.M.: Terrorismusbekämpfung im Vereinigten Königreich – Repressive und präventive Lösungsansätze	442
Dr. Tim Nikolas Müller: Ceza Hukuku Vasıtasıyla Terörizmi Önleme (Çeviren: Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu).....	453

Dr. Tim Nikolas Müller: Prävention durch Strafrecht? Terrorismusabwehr und Vorfeldtatbestände	463
Prof. Dr. Feridun Yenisey: Önleme Yakalaması (Preventive Arrest) (Turkish)	475
Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu: Suç Tehlikesi Sebebiyle Özgürlüğün Kısıtlanması (Deprivation of Liberty in Cases of Danger in Reoffending) (Turkish)	487
Prof. Dr. Hasan Köni: Terörizme Karşı Savaş (War Against Terrorism) (Turkish)	499
Abdülkadir Kaya: Önleyici Yakalama (Preventive Detention) (Turkish)	509

IV.

**CEZA MUHALEMESİNDE GİZLİ ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ ve
TUTUKLAMA**

**GEHEIME ERMITTLUNGSMASSNAHMEN UND
UNTERSUCHUNGSHAFT IM STRAFVERFAHREN**

**SECRET INFORMATION GATHERING IN CRIMINAL PROCEDURE
AND PRE-TRIAL ARREST**

Prof. Dr. Dr. h.c. Hans-Jörg Albrecht: Almanyadaki Gizli Soruşturma Tedbirleri Hakkında (Çeviren: Prof. Dr. Feridun Yenisey)	521
Prof. Dr. Dr. h.c. Hans-Jörg Albrecht: Geheime Ermittlungsmaßnahmen in Deutschland: Ein Überblick	545
Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu: Gizli Soruşturma Yöntemleri ile Elde Edilen Delilin Değeri (Probative Value of Evidence Gathered By Secret Investigation) (Turkish)	571
Doç. Dr. Rita Haverkamp: Özel Hayatın Dokunulamaz Çekirdek Alanı Bağlamında Konutun Dinlenmesine İlişkin Kurallar (Çeviren: Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız)	577
Priv. Doz. Dr. Rita Haverkamp: Die Regelung der akustischen Wohnraumüberwachung unter besonderer Berücksichtigung des unantastbaren Kernbereichs privater Lebensgestaltung	586
Dr. Michael Kilchling: Almanya'da İletişimin Denetlenmesi (Çeviren: Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız)	597
Dr. Michael Kilchling: Die Überwachung der Telekommunikation in Deutschland	613
Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız: Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Adli Kontrol (Pre-Trial Arrest and Judicial Control) (Turkish)	631

SUNUŞ

I.

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Hans-Heinrich Jescheck, Mukayeseli Hukuk konusunda yapılan çalışmaları, “Dünya ülkeleri arasında bir köprü” olarak görürdü. Jescheck Freiburg’daki Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht’in müdürlüğünü ve Association Internationale de Droit Pénal’in uzun yıllar başkanlığını yapan bir kişi olarak, bu tür köprüleri çok başarılı bir şekilde inşa etmiştir. Bu söylenenler özellikle, Türk ve Alman Ceza Hukuku Bilim İnsanları arasında kurduğu ilişkiler açısından geçerlidir: çok sayıda Türk bilim insanı, Freiburg’daki Uluslararası Ceza Hukuku Enstitüsündeki ikinci akademik ülkelerinde, Dünyanın her tarafından gelen bilim insanları ile tanışmak ve buluşmak fırsatını bulmuşlardır. Freiburg’daki Max Planck Enstitüsünde araştırmalar yapan bilim insanlarının Alman Ceza Hukukundan aldıkları ilhamın, 2005 yılında yürürlüğe giren Yeni Türk Ceza Kanunları üzerindeki büyük etkisi olmuştur. Hans-Heinrich Jescheck’in başlattığı bu işbirliği, Türk ve Alman Üniversitelerindeki Ceza Hukukçularının bugün birbirleri ile sıkı bir şekilde kaynaşmalarını da sağlamıştır. Hans-Heinrich Jescheck’in yaptığı bu hizmetler Türkiye’de övgü ve takdirle karşılanmıştır.

Mukayeseli Hukuk alanındaki büyük isimlerden biri olan Jescheck onuruna, Türkiye’deki bazı Üniversitelerin temsilcileri ve Max Planck Yabancı Hukuklar ve Milletlerarası Hukuk Enstitüsü, 27 - 29 Eylül 2009 tarihleri arasında bilimsel bir Kolokyum düzenlediler. Bu toplantı Association Internationale de Droit Pénal tarafından İstanbul’da düzenlenen XVIII inci Dünya Kongresi ve AIDP ile Max Planck Enstitüsünün 2009 yılında birlikte ihdas ettikleri Hans-Heinrich Jescheck Mukayeseli Ceza Hukuku Ödülünün, Dünya’nın bir çok köşesinden gelen 550 bilim insanının huzurunda takdim edilmesi ile yakından bağlantılı idi. Bu ödülün tanıtılması ve biricisinin sunulmasından sonra, Kolokyumun ilk günü İstanbul Üniversitesinde, ikinci günü Bahçeşehir Üniveristesinde ve üçüncü günü de Yeditepe Üniversitesinde yapıldı. Kolokyuma toplam 500 den fazla kişi katıldı.

Bu kitap, Hans-Heinrich Jescheck Ödül Töreninde yapılan konuşmaların dışında, Kolokyum sırasında sunulan tebliğlere de yer vermektedir. Bu tebliğler, Hans-Heinrich Jescheck’in mukayeseli hukuk alanında bilimsel

mirası olan ve Max Planck Enstitüsünde yürütülmekte bulunan yeni bilimsel çalışmaları aksettirmekte ve – bu Kolokyumun içeriğine de yansımış bulunan - “Ceza Hukuku ile Kriminolojinin tek çatı altında birleştirilmesi“ fikrini gerçekleştirmektedir. Kitapta yer alan makaleler Ceza Hukukunun Avrupalaşması ve Avrupa İnsan Hakları konularına yoğunlaşmış bulunmaktadır. Diğer taraftan, olası teröristlerin özgürlüklerinin, önleme amacı ile kısıtlanması ve ceza muhakemesinde uygulanan gizli araştırma yöntemleri konuları örnek alınarak, risk altındaki modern Dünya toplumunun Ceza Hukukuna ilişkin sorunları incelenmektedir. Kitapta yer alan, aynı konuları işleyen tebliğler ve sonradan hazırlanan Türk Hukukuna ilişkin makaleler, hem Avrupa Hukukunu, hem de Türk Ceza Hukukunu kapsamakta ve böylece, hem Freiburg’daki Enstitüde, hem de Türk Üniversitelerinde yapılan bilimsel çalışmaları ve uygulamacıların görüşlerini yansıtmaktadır.

II.

Bu toplantının düzenlenmesi ve bu kitabın yayınlanması, kendilerine candan teşekkür borçlu olduğumuz çok sayıda kişinin katkıları ile mümkün olmuştur. Bu nedenle, öncelikle bizi konuklayan üç Üniversitenin yöneticilerine teşekkür etmek isteriz: İstanbul Üniversite Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Adem Sözüer’e, Yeditepe Üniversitesinin kıdemli Ceza Hukuku Hocası Prof. Dr. Yener Ünver’e ve Bahçeşehir Üniversitesinin Kurucusu ve Mütevelli Heyetinin Başkanı Enver Yücel’e çok teşekkür ederiz. Sayın Enver Yücel’e özel bir teşekkür daha borçluyuz, zira sadece Kolokyumun düzenlenmesine ve bu kitabın yayınlanmasına destek vermekle yetinmemiş, 2008 yılında Max Planck Bilimi Destekleme Derneği ile yaptığı girişim neticesinde, Max-Planck-Uluslararası ve Mukayeseli Ceza Hukuku Enstitüsü ile İstanbul’da ortak bir Araştırma Grubu oluşturmuştur. Bu Araştırma Grubu özellikle Avrupa Ceza Hukuku alanında çalışmalar yapmaktadır. Araştırma Grubunun Bahçeşehir Üniversitesinin içinde, Max-Planck Derneği tarafından sağlanan kitaplardan oluşan ve Avrupa Ceza Hukuku üzerinde ihtisaslaşmış bir kütüphanesi ile Bahçeşehir Üniverstesini tarafından finanse edilen araştırma bursları vardır. Bu burslar, Türk doktora öğrencilerinin Max Planck bünyesinde oluşturulmuş bulunan uluslararası Research School for Comparative Criminal Law doktora programına katılmalarını sağlamaktadır. Böylece, bu kitabın kapağında yer alan köprü ile sembolleştirilen, Hans-Heinrich Jescheck tarafından kurulan bilim köprüleri, gelecekte de etkin bir şekilde büyümeye ve gelişmeye devam edeceklerdir.

Yazdıkları makaleler ve toplantı sırasında ileriye sürdükleri görüşler ile Alman-Türk Kolokyumuna ve bu kitaba katkıda bulunan bütün bilim insanlarına da candan teşekkür ediyoruz. Max-Planck-Enstitüsünde 30 yılı aşkın bir süreden beri Alman-Türk işbirliğini başarılı bir şekilde destekleyen ve bu

nedenle Türkiye’de Alman-Türk Ceza Hukuku biliminin “gizli kahramanı” olarak tanınan Dr. Silvia Tellenbach Kolokyumun düzenlenmesinde koordinasyon görevini üstlendi. Bu kitabın yayınlanmasının çok daha ötesine geçen katkıları bulunduğu, için kendisine çok teşekkür ederiz. Prof. Dr. Feridun Yenisey’in başkanlığı altında Kolokyumun gerçekleştirilmesinde katkıları bulunan ve bu kitapta yer alan makaleleri tercüme eden Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu, Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız, Dr. Sinan Altunç ve Araştırma Görevlisi Hande Ulutürk’e ayrıca teşekkür ederiz. Bu sayede bir çok makalenin hem Türkçe, hem de Almanca veya İngilizce dillerinde sunulması mümkün olabilmektedir. Bu Çalışma Grubu Profesör Yenisey’in başkanlığında bu kitabın yayınlanması ile de ilgilenmiştir. İstanbul Goethe-Institut üç gün süren Kolokyumun simultane tercümesinin giderlerini üstlendi. Bu katkılarından dolayı Goethe Institut’a müteşekkirimiz.

III.

Hans-Heinrich Jescheck kendisi onuruna Kolokyum düzenleneceğini ve Hans-Heinrich Jescheck Ödülü verileceğini duyunca çok sevinmiş, seçilen adayı candan desteklemiş ve İstanbul’da yapılacak olan toplantı için başarılar dilemişti. Kolokyum başladığı sırada hayatta olan Jescheck, toplantı sona erdiği zaman aramızdan ayrılmıştı. Kolokyum düzenleyenler ve katılımcılar, hayatta büyük köprüler kuran bu Hoca’nın Kolokyumun açılış töreninin yapıldığı gün olan 27 Eylül 2009 tarihinde, 94 yaşında vefat ettiğini, ancak toplantı bittikten çok sonra öğrendiler. Bu nedenle, Kitabın baş tarafında anma yazılarına yer verildi. Böylece bu kitap, Hans-Heinrich Jescheck için hazırlanan ilk Armağan niteliğini de kazanmış oldu.

Bu Kitabın büyük Mukayeseli Hukuk Hocasının anısını sıcak tutmasını ve İstanbul’da oluşturduğumuz yeni Bilimsel Araştırma Grubunun yapacağı araştırmaların, O’nun başlattığı Mukayeseli Hukuk çalışmalarını sürdürmesini temenni ediyoruz. Bu çalışmaların Türkiye’nin Avrupa Birliği Devletleri ile olan ilişkilerini güçlendireceği ve Avrupanın ötesine geçerek, Dünyanın bir çok ülkesi ile Türkiye arasında Köprüler kuracağı umudundayız.

İstanbul / Freiburg, Kasım 2010,

Feridun Yenisey ve Ulrich Sieber

Vorwort

I.

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Hans-Heinrich Jescheck sah die Rechtsvergleichung stets auch als eine "Brücke zur Welt". Der Bau solcher Brücken gelang ihm als Gründer des Freiburger Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Strafrecht und als langjährigem Präsidenten der Association Internationale de Droit Pénal in hervorragender Weise. Dies gilt vor allem auch für die Verbindungen zwischen der türkischen und der deutschen Strafrechtswissenschaft: Zahlreiche Gastwissenschaftler aus der Türkei fanden am Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht eine zweite akademische Heimat, in der sie mit Kollegen aus aller Welt zusammentrafen. Das 2005 in Kraft getretene neue türkische Strafrecht erhielt dadurch wichtige Impulse von Strafrechtswissenschaftlern, die im Freiburger Max-Planck-Institut geforscht und entsprechende Anregungen des deutschen Strafrechts aufgenommen hatten. Die von Hans-Heinrich Jescheck begonnene Zusammenarbeit förderte auch, dass Strafrechtler aus zahlreichen türkischen und deutschen Universitäten heute eng miteinander verbunden sind. Hans-Heinrich Jescheck wird ob dieser Verdienste in der Türkei hoch verehrt und geschätzt.

Zu Ehren des großen Rechtsvergleichers veranstalteten Vertreter verschiedener türkischer Universitäten sowie das Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht in der Zeit vom 27. bis 29. September 2009 in Istanbul ein wissenschaftliches Kolloquium. Diese Veranstaltung war eng mit dem XVIII. Weltkongress der Association Internationale de Droit Pénal verbunden, auf dem der – von der AIDP und dem Freiburger Max-Planck-Institut im Jahre 2009 geschaffene – Hans-Heinrich - Jescheck-Preis für Strafrechtsvergleichung vor 550 Wissenschaftlern aus aller Welt erstmals verliehen wurde. Im Anschluss an die Vorstellung und Verleihung dieses Preises fand das Kolloquium am ersten Tag an der Istanbul Universität, am zweiten Tag an der Bahçeşehir Universität und am dritten Tag an der Yeditepe Universität statt. An dem Kolloquium nahmen über 500 weitere Personen teil.

Der vorliegende Band enthält neben den Ansprachen zur Verleihung des Hans-Heinrich-Jescheck-Preises insbesondere die auf dem Kolloquium gehaltenen Vorträge. Diese beleuchten wichtige Aspekte der aktuellen Forschung am Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, das mit seinem neuen Forschungsprogramm das rechtsvergleichende Erbe von Hans-Heinrich Jescheck und mit der – auch im Tagungsprogramm dokumentierten – strafrechtlich-kriminologischen Kooperation sein Vermächtnis von “Strafrecht und Kriminologie unter einem Dach” weiterentwickelt. Die abgedruckten Beiträge konzentrieren sich dabei zum einen auf die Europäisierung des Strafrechts und die Europäische Menschenrechtskonvention, zum anderen auf die strafrechtlichen Probleme der modernen Risikogesellschaft, die anhand der Beispiele der Präventivhaft für potentielle terroristische Straftäter und der geheimen strafprozessualen Überwachungsmaßnahmen analysiert werden. Sie beziehen das europäische, das deutsche und das türkische Strafrecht ein. Der Band zeigt dazu sowohl die einschlägigen Forschungsarbeiten des Freiburger Instituts als auch die aktuellen Forschungen und Erfahrungen der türkischen Strafrechtswissenschaft und praxis.

II.

Die Veranstaltung und die Veröffentlichung des vorliegenden Bandes wurden von vielen Personen unterstützt, denen wir herzlich danken. Dieser Dank gilt zunächst den Vertretern der drei gastgebenden Universitäten: dem Dekan der Istanbul Universität Herrn Prof. Dr. Adem Sözüer, dem Senior der Strafrechtler an der Yeditepe Universität Herrn Prof. Dr. Yener Ünver sowie dem Vorsitzenden des Stiftungsrates und Gründer der Bahçeşehir Universität Herrn Enver Yücel. Herrn Yücel gebührt dabei besondere Anerkennung, da er nicht nur dieses Kolloquium und die vorliegende Publikation gefördert hat, sondern gemeinsam mit der Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften e.V. auch die im Jahr 2008 in Istanbul gegründete gemeinsame Forschungsgruppe des Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Strafrecht und der Bahçeşehir Universität. Diese Gruppe arbeitet vor allem auf dem Gebiet des europäischen Strafrechts. Sie verfügt unter anderem über eine von der Max-Planck-Gesellschaft zur Verfügung gestellte Bibliothek zum Europäischen Strafrecht an der Bahçeşehir Universität Istanbul sowie ein von dieser Universität finanziertes Stipendienprogramm, das türkische Doktorandinnen und Doktoranden im Rahmen der International Max Planck Research School for Comparative Criminal Law in Freiburg fördert. Die von Hans-Heinrich Jescheck geschaffenen – und auf dem Titelbild dieses Tagungsbandes symbolisierten – Brücken werden dadurch auch künftig in Istanbul in effektiver Weise ausgebaut.

Herzlichen Dank sagen wir weiter allen Wissenschaftlern, die mit ihren Referaten und Diskussionsbeiträgen am deutsch-türkischen Kolloquium und am vorliegenden Band mitgewirkt haben. Gleichmaßen danken wir allen Personen, die für die Organisation des Kolloquiums und die Herausgabe dieses Buches Verantwortung übernommen haben: Im Max-Planck-Institut wurde das Kolloquium vor allem von Frau Dr. Silvia Tellenbach koordiniert, die seit über 30 Jahren die deutsch-türkische Zusammenarbeit erfolgreich unterstützt und in der Türkei deswegen auch als "heimliche Heldin" der deutsch-türkischen Strafrechtswissenschaft gilt; dieses – weit über das vorliegende Projekt hinausgehende – Engagement möchten wir an dieser Stelle ganz besonders anerkennen. Ein großer Dank gilt darüber hinaus den Mitgliedern der Arbeitsgruppe, die gemeinsam mit Herrn Prof. Dr. Feridun Yenisey das Kolloquium betreut und die nachfolgend abgedruckten Beiträge übersetzt haben: Frau Professorin Dr. Ayşe Nuhoglu, Herrn Dozent Dr. Ali Kemal Yıldız, Herrn Dr. Sinan Altunç und Frau Hande Ulutürk. Die meisten Beiträge sind aufgrund dieser Übersetzungen sowohl in türkischer Sprache als auch in Englisch oder Deutsch zugänglich. Die Arbeitsgruppe unter der Leitung von Prof. Yenisey war gleichzeitig auch für die Lektorierung und Drucklegung dieses Buches verantwortlich. Beim Goethe-Institut bedanken wir uns für die Finanzierung der Übersetzung der Redebeiträge auf dem dreitägigen Kolloquium.

III.

Hans-Heinrich Jescheck hat sich über die Ankündigung des Kolloquiums und die Schaffung des Hans-Heinrich-Jescheck-Preises für Strafrechtsvergleichung sehr gefreut und, die Kandidatenauswahl des ersten Preisträgers aktiv unterstützt. Er hat zwar den Beginn, jedoch nicht mehr das Ende des Kolloquiums erlebt. Die Veranstalter und Teilnehmer der Veranstaltung erfuhren erst nach dem Abschluss des Kolloquiums, dass der große Brückenbauer am 27. September 2009, dem Tage der Kolloquiumseröffnung, im Alter von 94 Jahren verstarb. Der vorliegende Tagungsband wurde deswegen noch um Nachrufe ergänzt und ist damit der erste Gedenkband für Hans-Heinrich Jescheck.

Wir wünschen uns, dass das vorliegende Buch die Erinnerung an den großen Rechtsgelehrten wachhält und die neue Istanbul-Forschungskooperation dazu beiträgt, die von ihm begonnenen Arbeiten fortzuführen. Wir hoffen, dass dies die Verbindungen zwischen den Staaten der Europäischen Union und der Türkei weiter verstärkt und dass die gebauten Brücken auch über den europäischen Kontinent hinaus in weitere Regionen führen.

Istanbul/Freiburg, November 2010   Feridun Yenisey und Ulrich Sieber

Preface

I.

Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Hans-Heinrich Jescheck viewed comparative law as a “bridge to the world.” As the founding father of the Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law in Freiburg and longtime president of the Association Internationale de Droit Pénal, he proved himself to be an extraordinarily successful builder of bridges. This is particularly true of the links established between Turkish and German criminal law scholarship: numerous guest researchers from Turkey found a second academic home at the Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, where they met and interacted with colleagues from around the world. The new Turkish criminal law, which entered into force in 2005, benefited from the input of scholars who had engaged in research at the Max Planck Institute in Freiburg and been inspired by German criminal law. The collaboration initiated by Hans-Heinrich Jescheck also fostered the strong bond that exists today between criminal law scholars at many Turkish and German universities. Hans-Heinrich Jescheck is held in the highest esteem in Turkey for these accomplishments.

Representatives of several Turkish universities and the Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law held a colloquium in honor of the distinguished legal comparativist in Istanbul on September 27–29, 2009. This event was closely linked to the XVIII International Congress of the Association Internationale de Droit Pénal, where the Hans-Heinrich Jescheck Prize for comparative criminal law – launched by the AIDP and the Freiburg Max Planck Institute in 2009 – was awarded for the first time in the presence of more than 550 guests from all over the world. The colloquium, which began after the introduction and presentation of the award at the International Congress, was hosted by Istanbul University on the first day, Bahçeşehir University on the second, and Yeditepe University on the third. Over 500 participants attended.

In addition to the speeches given at the awards ceremony, this volume contains the lectures delivered at the colloquium. They showcase the most important aspects of current research topics at the Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law. The Institute’s research program

continues the comparative law tradition of Hans-Heinrich Jescheck and – as documented by the conference agenda – continues to build on his legacy of criminal law and criminological cooperation: “criminal law and criminology under one roof.” The contributions printed here focus, on the one hand, on the Europeanization of criminal law and the European Convention on Human Rights. On the other, they analyze criminal law challenges that the modern risk society faces, such as preventive detention of potential terrorist offenders and clandestine surveillance measures. The book incorporates the approaches taken in European, German, and Turkish criminal law. It presents for the first time in a single volume new research under way at the Max Planck Institute as well as ongoing research and insights of Turkish criminal law scholars and practitioners.

II.

Without the support of many individuals, whom we would like to thank most sincerely, the colloquium and the publication of this volume would not have been possible. To begin with, our thanks go to the representatives of the three host universities: the dean of Istanbul University, Prof. Dr. Adem Sözüer; the senior criminal law professor of Yeditepe University, Prof. Dr. Yener Ünver; and the chairman of the foundation council and founder of Bahçeşehir University, Mr. Enver Yücel. Special thanks are due to Mr. Yücel as he not only sponsored both colloquium and publication but also – in cooperation with the Max Planck Society for the Advancement of Science – supported the Joint Research Group of the Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law and Bahçeşehir University, which was established in Istanbul in 2008. This group conducts research predominantly in the field of European criminal law. It has at its disposal a library for European criminal law at Bahçeşehir University, provided by the Max Planck Society, as well as a scholarship program funded by Bahçeşehir University, which provides financial support to Turkish doctoral candidates in the International Max Planck Research School for Comparative Criminal Law in Freiburg. With these efforts, the bridges between Germany and Istanbul, as envisioned by Hans-Heinrich Jescheck and symbolized by this book’s cover picture, will be strengthened.

We wish to express our gratitude to all other researchers who participated actively in the colloquium and who contributed to this book. We would also like to thank those persons who were involved in the organization of the colloquium and the book’s publication. Coordination on behalf of the Max Planck Institute was carried out primarily by Dr. Silvia Tellenbach, who has been a major force in German-Turkish cooperation for over 30 years and is highly respected in Turkey as the “secret hero” of German-Turkish coopera-

tion. We would particularly like to acknowledge her extraordinary commitment. In addition, we are grateful to the members of the working group who helped organize the colloquium and who, with Prof. Dr. Feridun Yenisey, carried out translations into the Turkish for this volume: Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu, Assoc. Prof. Dr. Ali Kemal Yıldız (university lecturer), Dr. Sinan Altunç, and Ms. Hande Ulutürk. Under Prof. Yenisey's supervision, the working group was also responsible for editing and printing the book. We also wish to thank the Goethe Institute for financing the translation of the speeches held during the three day colloquium.

III.

Hans-Heinrich Jescheck was very pleased upon hearing of the colloquium and the creation of the Hans-Heinrich Jescheck Prize for comparative criminal law. He actively supported the selection of candidates for the first Hans-Heinrich Jescheck Prize and wished the Istanbul Colloquium much success.

He lived to see the beginning but, sadly, not the end of the colloquium. The organizers and participants learned only after the colloquium was over that the great "builder of bridges" had passed away at the age of 94 on September 27, 2009, the colloquium's opening day. As a further tribute, this volume also contains selected eulogies and, in this way, represents the first commemorative book celebrating the life and achievements of Hans-Heinrich Jescheck.

It is our hope that this book will do justice to the memory of this brilliant legal scholar and that the new joint research endeavors will further the cooperation he initiated. We are confident that these endeavors will strengthen the bond between the nations of the European Union and Turkey and that new bridges will ensue to connect Europe with regions beyond its borders.

Istanbul / Freiburg, November 2010   Feridun Yenisey and Ulrich Sieber